

J. KAZLAUSKO PARODA „ILGA KELIONĖ NAMO“

Fotografo Juozo Kazlauskio parodą „Ilga kelionė namo“ sudaro nuotraukos iš 1989 m. vykusių ekspedicijų į tremties vietas Sibire. Šių ekspedicijų tikslas buvo tremtyje mirusių artimųjų palaikų perkėlimas į tėviškę „Juozui Kazlauskui sovietmečiu nutylėtų ir todėl tarsi neegzistavusių dalykų fotografavimas nebuvo tik paprasta dokumentacija. Tai buvo atminties „iškasimo“ ar net sukūrimo veiksmas“ – Agnė Narušytė¹. Nuotraukose užfiksuotos Tit Ari salos (Jakutija) kapinės – vienos didžiausių išlikusių tremtinių kapinių Arktyje. Jos yra ant Lenos kranto, apie 500 metrų nutolę nuo upės. „Amžinas įšalas vis išmeta į žemės paviršių negiliai palaidotuosius. Trumpos vasaros metu stiprūs vėjai tarsi sniegą išpusto smėlį, atidengdami kapus. Nesuiręs per šalčius lavonas – geras grobis poliarinėms lapėms, jos dažnai apgraužia iškeltus į žemės paviršių palaikus. Šiurpus vaizdas – didžiuliame lauke išbarstyti vaikų karsteliai, kai nebėra jokios žymės, kas čia palaidotas. Kapinės veikia ne tik įšalas ir vėjai, bet ir globalus atšilimas. Ko gero, Lenos žiotyse esančios salos aptirps ir bus išplautos į Arktį...“²

Lietuvos kultūros instituto užsakymu 2008 m. parodą „Ilga kelionė namo“ sudarė Margarita Paškevičiūtė. Parodą sudaro 34 fotografijos iš lietuvių tremties vietų. Paroda 2008 m. eksponuota Berlyne, Štazi (Stasi) muziejuje, 2009 m. – Latvijos fotografijos muziejuje Rygoje, 2010 m. – Kauno fotografijos galerijoje, 2011 m. – Lietuvos Respublikos seimo galerijoje, 2017 m. – Lietuvos MA Vrublevskių bibliotekoje, 2018 m., Birštono sakralinio meno muziejuje, 2022 m. – Seinų ir Punsko (Lenkija) lietuvių namuose.

Juozas Kazlauskas gimė 1941 m. Žvirbliškių kaime, Molėtų rajone, mirė 2002 m. Vilniuje.

1949–1957 m. gyveno tremtyje Irkutsko srityje. 1972 m. baigė Kinematografijos institutą Maskvoje. 1969–1975 m. Lietuvos kino mėgėjų draugijos, o 1975–1987 m. Lietuvos kino studijos dokumentinių filmų operatorius, režisierius. Kino operatoriumi dirbo Sauliaus Beržinio, Algirdo Dausos, Laimos Pangonytės, Roberto Verbos ir kitų režisierių filmuose. 1970 m. tapo Lietuvos fotomenininkų sąjungos nariu, 1980 m. – Kinematografininkų sąjungos nariu. Yra sukūręs dokumentinių filmų.

Svarbiausi Juozo Kazlauskio fotografijų ciklai: „Šiaurės keliais“ (1967–1985) ; „Lietuva tremtyje“ (1988–1989) ; „Lietuva nuo 1988 m.“; „Čečėnija“, 1994 ; „Černobylis“, 1997.

¹ Agnė Narušytė, Juozas Kazlauskas. Fotografija, Istorijos dalyvis ir stebėtojas, 2010, Vilnius

² Jonas Markauskas, Lapteviečių brolijos pirmininkas, komentarai apie vaizdus nuotraukose